

گزارشی از:

مصوبات کمیسیون‌های نظارت  
بر سازمان‌های صنفی کشور  
زمستان ۱۳۸۳

معاونت تشکلهای صنفی  
اردیبهشت ۱۳۸۴





## بسم الله الرحمن الرحيم

اصلاح و نوسازی ساختار تجارت داخلی به ویژه در حیطه اصناف، نیازمند حداقل سه اقدام اساسی است: تهیه بسترهای مناسب قانونی، اصلاح ساختار مدیریت اصناف در بخش دولتی و اراده معطوف به تغییر و تحول اصناف و بازرگانان در بخش خصوصی. گذر قانون نظام صنفی در تاریخ ۱۳۸۴/۱۲/۲۴ از تصویب مجلس شورای اسلامی، نخستین و مهمترین اقدام برای تمهید بسترهای قانونی این تحول نوظهور بود. تاسیس مرکز اصناف و بازرگانان از طریق ادغام ساخت‌های قبلی مدیریتی دومین گام مهم در این راه تلقی می‌شود و اراده معطوف به تغییر و تحول اصناف و بازرگانان کشور از خلال شورای اصناف کشور و رویکردهای جدید ناظر به توانمندسازی و تجدید ساختار، ارتقاء دانش و تسهیل تعامل اصناف و بازرگانان با اقتصاد جهانی و تحقق سهم بخش اصناف بر اساس افزایش بهره‌وری عوامل انسانی، سرمایه‌ای و ... سومین گام مهمی است که امید است تعامل منطقی این سه اقدام، نوسازی و تحول ساختار تجارت داخلی در حیطه اصناف و بازرگانان را موجب شود.

مرکز اصناف و بازرگانان ایران با الهام از قانون نظام صنفی و با تعامل منطقی با سازمان‌های صنفی کشور سعی دارد در چارچوب برنامه‌های منظم و زمانمند اصلاح رفتار و عملکرد صنفی را از خلال توسعه فرهنگی، تحول و نوسازی در بینش و دانش اصناف، توسعه ظرفیت‌های حقوقی با هدف حمایت‌های قانونی از توسعه اصناف، توسعه و بهسازی منابع مادی و انسانی و نوسازی ابزارآلات، رویه‌ها و مکان‌یابی بهینه واحدهای صنفی را پیگیری کند. این مرکز تحقق اهداف مذکور را با دو بال انجام امور تحقیقاتی - مطالعاتی و انجام امور اجرایی پیگیری خواهد کرد. در این راستا اقدام به تهیه گزارش «نگاهی به مصوبات کمیسیونهای نظارت بر سازمانهای صنفی کشور در زمستان ۱۳۸۳» کرده است، با این امید که مورد استفاده متولیان امر ساماندهی اصناف کشور قرار گیرد.

امید است با عنایت خداوند متعال و در پرتو همت کارشناسان و متخصصان مومن و متعهد، این مرکز بتواند با تهیه گزارش‌های ارزشمند، در بالابردن سطح آگاهی و اطلاعات موردنیاز بخش‌های صنفی تولیدی، توزیعی، خدماتی و خدمات فنی و مالا ارتقاء سطح فرهنگ اقتصادی و بازرگانی کشور، گام‌های موثری بر دارد.

**مرکز امور اصناف و بازرگانان**

## چکیده:

- در طول زمستان ۱۳۸۳، در مجموع ۵۳۸ جلسه کمیسیون نظارت در سطح کشور برگزار شده است که در این جلسات ۵۱۶ مصوبه به تصویب رسیده است.
- در میان استان‌های کشور، استان خوزستان با ۴۹ جلسه بیشترین و استان قزوین با ۴ جلسه کمترین تعداد جلسات را در طول پاییز برگزار کرده‌اند
- همانند فصل‌های تابستان و پاییز، در طول زمستان ۱۳۸۳ نیز نرخ‌گذاری کالاها و خدمات صنفی کماکان بیشترین تعداد مصوبات (۱۷۱ مصوبه معادل ۳۳ درصد کل مصوبات) را به خود اختصاص داده است.
- خوشبختانه موضوعات حائز اهمیتی از قبیل آموزش اصناف و ساماندهی صنوف آلاینده در طول زمستان ۱۳۸۳ مورد توجه کمیسیون‌های نظارت بوده اند به طوری که در طی سه ماهه مورد نظر، به ترتیب ۲۳ و ۱۵ مصوبه (معادل ۴/۴ و ۲/۹ درصد از کل مصوبات) به موارد مذکور اختصاص یافته است.
- در طول زمستان ۱۳۸۳، کمترین تعداد مصوبات مربوط به موضوع معافیت برخی صنوف از صدور فاکتور با تعداد ۳ مصوبه معادل ۵٪ درصد مصوبات بوده است.
- در فصلنامه زمستان ۱۳۸۳، علاوه بر تعداد جلسات برگزار شده در سطح هر استان، نسبت تعداد جلسات برگزار شده به تعداد شهرستان‌های هر استان نیز به عنوان ملاک جدیدی جهت ارزیابی عملکرد سازمان‌های بازرگانی در نظر گرفته شده است. با توجه به این ملاک استان هرمزگان با میانگین ۴ جلسه در هر

شهرستان و استان همدان با میانگین ۱۷٪. جلسه در هر شهرستان به ترتیب بهترین و بدترین عملکرد را داشته‌اند.

- به طور متوسط، در طی سه ماهه زمستان ۱۳۸۳، ۱/۹ جلسه در هر یک از شهرستان‌های کشور برگزار شده است.

- میانگین تعداد مصوبات هر یک از جلسات کمیسیون نظارت برگزار شده در طی زمستان ۱۳۸۳، در سطح کشور ۹۶٪. مصوبه (به طور تقریبی ۱ مصوبه در هر جلسه) بوده است.

## فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده.....
۵	۱- مقدمه.....
۸	۲- جلسات کمیسیون‌های نظارت کشور - زمستان ۱۳۸۳.....
۱۰	۳- اهم مصوبات کمیسیون‌های نظارت کشور- زمستان ۱۳۸۳.....
۱۲	۴- تحلیل اطلاعات.....
۱۴	۵- پیشنهادات و راهکارها.....

## مقدمه:

کمیسیون نظارت، کمیسیونی است که به منظور برقراری ارتباط و ایجاد هماهنگی بین اتحادیه‌ها و مجامع امور صنفی با سازمان‌ها و دستگاه‌های دولتی در راستای وظایف و اختیارات آنها و همچنین نظارت بر اتحادیه‌ها و مجامع امور صنفی هر شهرستان تشکیل می‌شود. این کمیسیون در شهرستان‌های مراکز استان‌ها با عضویت ۱۰ نفر شامل مدیر کل یا روسای سازمان‌های بازرگانی (رییس کمیسیون)، امور اقتصادی و دارایی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دادگستری، نیروی انتظامی، رییس شورای اسلامی شهر، شهردار، روسای مجامع امور صنفی و نماینده تام‌الاختیار استانداری شکل می‌گیرد. در سایر شهرستان‌های استان نیز روسای ادارات بازرگانی (رییس کمیسیون) امور اقتصادی و دارایی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دادگستری، نیروی انتظامی، شورای شهر، شهردار، مجامع امور صنفی و نماینده تام‌الاختیار و مطلع فرمانداری عضو کمیسیون نظارت می‌باشند.<sup>۱</sup>

با توجه به فصل ششم قانون نظام صنفی عمده وظایف و اختیارات کمیسیون

نظارت به شرح زیر است:

۱. ادغام اتحادیه‌ها یا تقسیم یک اتحادیه به دو یا چند اتحادیه و موافقت با

تشکیل اتحادیه جدید

۲. نظارت بر انتخابات اتحادیه‌ها و مجامع امور صنفی

---

<sup>۱</sup> - ماده ۱۰ قانون نظام صنفی مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۴ مجلس شورای اسلامی

۳. رسیدگی و بازرسی عملکرد اتحادیه ها و مجامع امور صنفی و تطبیق دادن

اقدامات انجام شده آنها با قوانین و مقررات

۴. رسیدگی به بودجه، ترازنامه و صورت های مالی مجامع امور صنفی و تصویب

آنها

۵. اجرای مصوبات هیات عالی نظارت بر سازمان های صنفی در حدود وظایف و

اختیارات قانون

۶. تعیین واحدهای صنفی مورد نیاز هر صنف برای صدور پروانه کسب و ابلاغ به

اتحادیه در آغاز هر سال

۷. تعیین انواع کالاها و خدماتی که نرخ گذاری آنها از نظر کمیسیون ضرورت دارد

و تعیین نرخ آنها برای مدت معین

۸. تعیین ناظرانی از بین معتمدان خود و مصرف کنندگان برای نظارت بر نرخ

کالاها و خدمات.

با عنایت به ترکیب اعضای کمیسیون نظارت که در برگیرنده کلیه دستگاه های

مرتبط با امور اصناف می باشد و نیز گستردگی وظایف و اختیاراتی که قانون برای آن

معین کرده است، در واقع کمیسیون نظارت در سطح استان ها، بالاترین مرجع

تصمیم گیرنده در ارتباط با امور اصناف و مهمترین مرجع سیاست گذاری و برنامه ریزی

برای اجرای قانون نظام صنفی و سایر مقرراتی است که در حوزه اصناف باید مورد توجه

قرار گیرد.

اتخاذ تصمیمات مبتنی بر منطق کارشناسی و حقوقی قوی، در نظر گرفتن مصالح

اصناف در چارچوب قوانین موجود و عنایت به ساختار سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و

فرهنگی این قشر از عمده اصولی است که باید در مصوبات کمیسیون‌های نظارت مورد توجه قرار گیرد. همچنین بهره‌گیری از همه قابلیت‌های موجود در کمیسیون که به لحاظ حضور مدیران ارشد استان و شهرستان‌ها از آن برخوردار می‌باشد، از دیگر نکاتی است که باید به منظور بهینه‌سازی نحوه اتخاذ تصمیمات و تصویب مصوبات و اجرایی کردن آنها، همواره در دستور کار روسای کمیسیون‌های نظارت قرار داشته باشد.

در این گزارش مختصر تلاش شده است با مروری بر تصمیمات گرفته شده طی سه ماهه فصل زمستان ۱۳۸۳ در کمیسیون‌های نظارت سراسر کشور، نقاط قوت و ضعف مصوبات شناسایی شده و با ارائه پیشنهادات اجرایی و عملی و نیز بهره‌گیری از دیدگاه‌های کارشناسی همه کسانی که این گزارش را ملاحظه خواهند کرد، نخستین گام برای بهینه‌سازی شیوه‌های اتخاذ تصمیم در این کمیسیون‌ها برداشته شود.

## جلسات کمیسیون‌های نظارت کشور - زمستان ۱۳۸۳

در طول سه ماهه زمستان ۱۳۸۳، در مجموع ۵۳۸ جلسه کمیسیون نظارت در سطح کشور برگزار شد که در مقایسه با پاییز گذشته از افزایش ۳۳ درصدی برخوردار بوده است. از این تعداد ۱۱۰ جلسه (معادل ۲۰ درصد از کل جلسات) در مراکز استان‌ها و ۴۲۸ جلسه (معادل ۸۰ درصد از کل جلسات) در شهرستان‌ها تشکیل شده است. در حالی که در پاییز گذشته به ترتیب ۲۵ و ۷۵ درصد جلسات در مراکز استانها و شهرستان‌های تابعه برگزار شد.

در طی سه ماهه زمستان ۱۳۸۳، استان خوزستان با برگزاری ۴۹ جلسه (۴ جلسه در شهرستان اهواز، ۴۵ جلسه در سایر شهرستان‌ها) بیشترین و استان قزوین با برگزاری ۴ جلسه در شهرستان قزوین و ۳ جلسه در سایر شهرستان‌ها) کمترین تعداد جلسات را برگزار کرده‌اند.

همچنین استان هرمزگان بیشترین و استان همدان کمترین نسبت تعداد جلسات به تعداد شهرستان‌ها را در اختیار داشته‌اند. این نسبت می‌تواند ملاک مناسبی به منظور ارزیابی عملکرد سازمان‌های بازرگانی در برگزاری جلسات کمیسیون نظارت باشد. یادآور می‌شود با توجه به نسبت مذکور، در طول سه ماهه زمستان ۱۳۸۳ به طور متوسط ۱/۹ جلسه در سطح هر یک از شهرستان‌های کشور برگزار شده است.

در جدول ذیل، عمده موضوعات مورد بحث کمیسیون‌های نظارت که منجر به

اتخاذ تصمیم شده است قید می‌شود:

جدول جلسات برگزار شده کمیسیون های نظارت به تفکیک هر استان (سه ماهه زمستان ۱۳۸۳)

ردیف	نام استان	تعداد شهرستان	تعداد جلسات برگزار شده		نسبت تعداد جلسات به تعداد شهرستان
			شهرستان	مرکز استان	
۱	آذربایجان شرقی	۲۰	۱۴	۲	۰/۸
۲	آذربایجان غربی	۱۴	۲۸	۲	۲/۱۴
۳	اردبیل	۷	۱۲	۶	۲/۷۷
۴	ایلام	۹	۲۰	۳	۲/۵۵
۵	اصفهان	۲۰	۱۱	۸	۰/۹۵
۶	بوشهر	۹	۱۲	۴	۱/۷۷
۷	چهارمحال و بختیاری	۵	۶	۶	۲/۴
۸	خراسان شمالی	۵	۸	۱	۱/۸
۹	خراسان رضوی	۱۵	۱۳	۳	۱/۰۶
۱۰	خراسان جنوبی	۳	۵	۳	۲/۶۶
۱۱	خوزستان	۱۶	۴۵	۴	۳
۱۲	تهران	۱۱	۲۹	-	۲/۶۳
۱۳	زنجان	۴	۱۱	۳	۳/۵
۱۴	سمنان	۴	۵	۴	۲/۲۵
۱۵	سیستان و بلوچستان	۸	۵	۲	۰/۸۷
۱۶	فارس	۱۷	۴۰	۴	۲/۵۹
۱۷	قزوین	۴	۳	۱	۱
۱۸	قم	۱	-	۵	۵
۱۹	کردستان	۸	۱۰	۴	۱/۷۵
۲۰	کرمان	۹	۲۳	۳	۲/۹
۲۱	کرمانشاه	۱۱	۱۳	۳	۱/۴۵
۲۲	کهگیلویه و بویراحمد	۴	۱۰	۴	۳/۵
۲۳	گلستان	۷	۱۵	۳	۲/۵۷
۲۴	گیلان	۱۶	۲۵	۳	۱/۵۷
۲۵	لرستان	۹	۱۱	۳	۱/۵۵
۲۶	مازندران	۱۴	۱۷	۴	۱/۵
۲۷	مرکزی	۱۰	۱۰	۵	۱/۵
۲۸	هرمزگان	۶	۱۵	۹	۴
۲۹	همدان	۸	۸	۷	۱/۷
۳۰	یزد	۹	۴	۱	۰/۵۵
جمع کل استانها					
		۲۸۳	۴۲۸	۱۱۰	۱/۹

## اهم مصوبات کمیسیون‌های نظارت کشور- زمستان ۱۳۸۳

در ۵۳۸ جلسه کمیسیون نظارت که طی زمستان ۱۳۸۳ در سطح کشور برگزار شد، در مجموع ۵۱۶ مصوبه در زمینه‌های مختلف به تصویب رسیده است. تعداد مصوبات طی سه ماهه زمستان نیز در مقایسه با سه ماهه پاییز ۱۳۸۳ معادل ۳۹٪ افزایش داشته است.

البته لازم به ذکر است که مهمترین علت این افزایش در تعداد مصوبات کمیسیون‌های نظارت، همکاری مناسب سازمان‌های بازرگانی در ارسال منظم و کامل‌تر گزارشات در مقایسه با فصول پاییز و تابستان بوده است.

همانند سه ماهه تابستان و پاییز ۱۳۸۳، در طول سه ماهه زمستان نیز، بیشترین تعداد مصوبات کمیسیون‌های نظارت (۱۷۱ مصوبه معادل ۳۳ درصد از کل مصوبات) به نرخ‌گذاری کالاها و خدمات صنفی اختصاص یافته است. لیکن در مقایسه با فصول تابستان و پاییز که طی آنها به ترتیب ۳۵ و ۴۱/۶ درصد از کل مصوبات مربوط به نرخ‌گذاری بوده، این نسبت کاهش یافته است.

از سوی دیگر موضوعات حائز اهمیتی مانند آموزش اصناف و ساماندهی صنوف آلاینده که تاکنون چندان مورد توجه کمیسیون‌های نظارت نبوده‌اند، به ترتیب ۳۳ مصوبه معادل ۴/۴ درصد از کل مصوبات و ۱۵ مصوبه معادل ۲/۹ درصد از کل مصوبات را به خود اختصاص داده‌اند. این در حالی است که طی سه ماهه پاییز، ۸۳ تنها ۰/۸۱ درصد از کل مصوبات به این دو موضوع اختصاص یافته بود.

یادآور می‌شود، میانگین تعداد مصوبات هر یک از جلسات کمیسیون نظارت برگزار شده طی سه ماهه زمستان ۱۳۸۳، ۰/۹۶ مصوبه در هر جلسه بوده است. در حالی که این نسبت در سه ماهه پاییز ۰/۹۱ مصوبه در هر جلسه بوده است.

در جدول ذیل، عمده موضوعاتی که مورد بحث کمیسیون‌های نظارت قرار گرفته و منجر به اتخاذ تصمیم شده است قید می‌شود:

ردیف	موضوع	تعداد مصوبات	درصد کل از مصوبات
۱	نرخگذاری کالا و خدمات	۱۷۱	۳
۲	ادغام اتحادیه‌های صنفی و الحاق رسته‌ها به اتحادیه‌های همکن	۷۰	۱۳/۵
۳	بودجه سال ۱۳۸۴ مجامع امور صنفی	۶۲	۱۲
۴	حق عضویت و ورودیه اتحادیه‌های صنفی	۵۵	۱۰
۵	سقف و حدود صنفی	۳۷	۷
۶	اصلاح و تصویب ضوابط خاص صدور پروانه کسب	۲۹	۵/۶
۷	آموزش اصناف	۲۳	۴/۴
۸	حقوق هیات ریسه سازمان‌های صنفی	۱۶	۳/۱
۹	انتقال صنوف آلتیبه	۱۵	۲/۹
۱۰	انتصاب هیات سرپرستی اتحادیه‌های صنفی	۱۴	۲/۷
۱۱	ساعات کار صنوف	۱۰	۱/۹
۱۲	جمع‌آوری مربوط به حوزه اصناف	۴	۰/۷
۱۳	تشکیل اتحادیه استانی	۴	۰/۷
۱۴	معافیت برخی صنوف از صدور فاکتور	۳	۰/۵
۱۵	متفرقه	۳	۰/۵
	جمع	۵۱۶	۱۰۰

## تحلیل اطلاعات

بررسی اطلاعات نشان می‌دهد که کماکان، مهمترین دغدغه کمیسیونهای نظارت، موضوع نرخ گذاری کالاها و خدمات است و بیشترین تعداد مصوبات کمیسیونهای نظارت به این امر اختصاص دارد به گونه‌ای که در طی سه ماهه زمستان ۱۳۸۳، از میان ۵۱۶ مصوبه، ۱۷۱ مورد معادل ۳۳ درصد از کل مصوبات مربوط به نرخ‌گذاری بوده است. البته در مقایسه با سه ماهه تابستان و پاییز ۱۳۸۳، این نسبت کاهش یافته است.

از سوی دیگر در این مدت با افزایش توجه کمیسیونهای نظارت به موضوعات بسیار مهمی مانند آموزش اصناف و یا ساماندهی صنوف آلاینده که منطبق با سیاستهای کلان وزارت بازرگانی در بخش اصناف است مواجه بودیم. از جمله مصوبات جدید کمیسیونهای نظارت در طول سه ماهه زمستان ۱۳۸۳، بحث جمع‌آوری آمارهای مربوط به حوزه اصناف بوده است که این امر نشان دهنده افزایش آگاهی و توجه سازمانهای بازرگانی و کمیسیونهای نظارت به برنامه‌ریزی دقیق مبتنی بر مستندات آماری در حوزه اصناف می‌باشد.

سایر مصوبات کمیسیونهای نظارت نیز به برنامه‌ریزیهای کوتاه مدت و یکساله (مانند تعیین حدود و سقف صنفی و یا تصویب بودجه سال ۱۳۸۴ مجامع امور صنفی) و حل و فصل مسائل روزمره اصناف اختصاص داشته است.

به طور کلی، بررسی تعداد و موضوعات مصوبات کمیسیونهای نظارت در سه ماهه زمستان ۱۳۸۳ نشان دهنده گشوده شدن افق‌های جدید در حوزه تصمیم‌گیری در

بخش اصناف می‌باشد. بدیهی است علی‌رغم کاستی‌های موجود که در فصلنامه‌های قبلی نیز به آنها اشاره شد ادامه این روند می‌تواند توسعه و بهبود عملکرد بخش اصناف را به دنبال داشته باشد.

## پیشهادات

همچنانکه در فصلنامه‌های تابستان و پاییز مورد تاکید قرار گرفت، بهبود موضوعات مورد بررسی و مصوبات کمیسیون‌های نظارت مستلزم تبیین اهمیت این امر جهت اعضای این کمیسیون‌ها است. ایجاد اصلاحات هر چند جزئی و امیدبخش در نوع و تعداد مصوبات کمیسیون‌های نظارت در سه ماهه زمستان که پیشتر به آن اشاره شد نشان دهنده تاثیر مثبت تلاش‌های صورت گرفته است. البته روشن است که دستیابی به کلیه اهداف مورد نظر در بخش اصناف و تحقق سیاست‌های کلان وزارت بازرگانی در این حوزه نیازمند برنامه‌ریزی دقیق‌تر و آگاهانه‌تر و تلاش به منظور اجرای کامل این برنامه‌هاست و بدیهی است که کمیسیون‌های نظارت در این زمینه نقش غیرقابل انکاری دارند. لذا پیشنهاد می‌شود در کنار اقدامات برنامه‌ریزی شده و صورت گرفته در مرکز، روسای محترم سازمان‌های بازرگانی سراسر کشور نیز در این خصوص اقدامات لازم را به عمل آورند.د-

۲/۱۱